Yaşadıkça Eğitim, Cilt 38, Sayı 1, Yıl 2024, s.171-183.
Journal of Education for Life, Volume 38, Issue 1, Year 2024, pp. 171-183.
DOI: 10.33308/26674874.2024381704

Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun Disiplinsel İktidar Süreci Açısından Çözümlenmesi

Sinem CANPOLAT[1], Ayhan URAL[2]

Öz: Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de 2022 yılında çıkarılan Öğretmenlik Meslek Kanunu'nu öğretmenler üzerinde disiplinsel iktidar kurma süreci açısından çözümlemektir. Nitel olarak tasarlanan bu araştırmada, Foucaultcu eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, Michel Foucault'nun konuya ilişkin görüşleri başlangıç noktası olarak alınarak Öğretmenlik Meslek Kanunu ve ilişkili metinler eleştirel bir analize tabi tutulmuştur. Verilerin toplanmasında dokümantasyon yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan disiplinsel iktidar kavramsallaştırması, Michel Foucault'nun iktidar analizine dayandırılmıştır. Araştırma verileri, hiyerarşik gözetim, normalleştirici yaptırım ve sınav olmak üzere üç tema altında sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre, yapılan yasal düzenleme ile iktidarların öğretmenleri disiplinsel iktidar uygulamalarını kullanarak hiyerarşik hale getirilmiş sıkı bir gözetim ağı ile denetim altına alabileceği; normali tanımlayıp bunun dışında kalanı patolojik olarak niteleyebileceği; tüm yaptırımlarını sınav ile bir sonuca bağlayabilecek bir tutum sergileyebileceği sonucuna varılmıştır. İktidar teknikleri aracılığıyla öğretmenlerin davranışları ve düşünceleri üzerinde bir kontrol mekanizması işletilmektedir. Meslek kanunu, barındırdığı birden çok yaptırım ile öğretmenlik mesleğini dönüştürürken iktidarın meslek üzerindeki otoritesini pekiştirdiği önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Oysa yapılan yasal düzenlemeler teknik bilgileri ölçmek yerine öğretim süreçlerinin niteliğine odaklanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik, Öğretmenlik Meslek Kanunu, Disiplinsel İktidar Süreçleri, Foucault

Analysis of the Teaching Profession Law in Terms of Disciplinary Power Process

Abstract: The purpose of this research is to analyze the Teaching Profession Law, enacted in 2022 in Turkey, in terms of the process of establishing disciplinary power over teachers. In this qualitatively designed research, the Foucauldian critical discourse analysis method was used. In the research, the Teaching Profession Law and related texts were subjected to a critical analysis, taking Michel Foucault's views as a starting point. The documentation method was used to collect data. The disciplinary conceptualization of power used in the research was based on Michel Foucault's analysis of power. Research data is presented under three themes: hierarchical surveillance, normalizing sanction and examination. According to the research findings, with legal regulation, governments can control teachers with a tight hierarchical surveillance network using disciplinary power practices; can define normal and describe anything else as pathological; It has been concluded that the student can display an attitude that can result in all his sanctions with the exam. A control mechanism is operated over teachers' behaviors and thoughts through power techniques. While the professional law transforms the teaching profession with its multiple sanctions, it is used as an important tool by which the government reinforces its authority over the profession. However, legal regulations should focus on the quality of teaching processes rather than measuring technical knowledge.

Keywords: Teaching, Teaching Profession Law, Disciplinary Power Processes, Foucault

Geliş Tarihi:21.10.2023 Kabul Tarihi: 26.12.2023 Makale Türü: Araştırma Makalesi

[1] Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye, e-posta: sinem0cnplt@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6304-7576

[2] Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye, e-posta: urala@gazi.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2548-3745

Atıf için/ To cite:
Canpolat, S., & Ural, A. (2024). Öğretmenlik meslek kanunu'nun disiplinsel iktidar süreci açısından çözümlenmesi. *Yaşadıkça Eğitim, 38*(1), 171–183. https://doi.org/10.33308/26674874.2024381704

İktidar kavramına ilişkin güncel tartışmalar, kavramın devleti ve hükümranlığı çağrıştıran klasik anlamını aşan bir boyut kazanmıştır. Geçmiş dönemlerde iktidar, bireyin veya grubun diğerleri üzerinde uyguladığı bir güç ve baskı olarak anlaşılmıştır (Ağın, 2022). Ancak modern tartışmalar özellikle Michel Foucault'nun görüşleri etrafında şekillenmiştir. Foucault'ya (1992) göre ilişkisel bir kavram olan iktidar, davranışları ve davranışların muhtemel sonuçlarını yönetme eylemidir. Toplumda her an her yerde bulunan iktidar anne ile çocuk, öğretmen ile öğrenci, kadın ile erkek, yönetici ile çalışan arasındaki ilişkilerde açığa çıkar. İnsan ilişkilerinin olduğu her durumda bir mikro iktidar ilişkisinden bahsedilebilir.

Mikro düzeyde insan ilişkilerinin olduğu her durumda ortaya çıkabilen iktidar makro düzeyde ise kurumlar ve devletler aracılığıyla işlemektedir. Yaşamın her anında var olan iktidar giderek devlet kurumları aracılığıyla merkezileşmiştir (Foucault, 2019). İnsan davranışlarını kontrol etmek amacıyla uygulanan iktidar, geçmişte somut baskı ve şiddet aygıtları kullanılarak uygulanırken, günümüzde toplumsal kurum ve yapılar aracılığıyla uygulanmaktadır. Kurumsal bir yapı kazanan iktidar, baskı aygıtlarını gizleyerek rızaya dayalı bir hegemonya (Gramsci, 1986) uygulamaktadır. Modern toplum bir gözetim toplumuna dönüşmüştür. Kışlalar, okullar, atölyeler, hastaneler ve hapishaneler disipline edici makineler olarak işlev görmektedir (Foucault, 2011). İktidar, devletin ideolojik aygıtları olan bu kurumlar (Althusser, 2014) aracılığıyla bireyleri kontrol altında tutmaktadır.

Foucault'nun (1992) disiplinsel iktidar olarak tanımladığı iktidar ilişkileri aracılığıyla itaatkâr ve disipline edilmiş, sürekli kontrol altında olan bireyler yaratılmaktadır. Disiplinsel iktidar terbiye etme işlevine sahip bir iktidardır. Bunu yaparken, kitlesel olarak değil bireyleri ayrıştırarak, çözümleyerek ve farklılaştırarak tekilliklere indirgemektedir. Bu iktidar mekanizması; hiyerarşik gözetim, normalleştirici yaptırım, faaliyetlerin denetimi, dağıtım, sınav gibi bir dizi yöntem kullanmaktadır. Güce ve şiddete başvurmayan bu iktidar görünmez kılınarak icra edilmektedir. İktidar bireyleri kontrol altında tutmak için dağınık kalabalıkları hiyerarşik olarak sınıflandırarak gözetime tabi tutmaktadır. Foucault, bu sistemde bireylerin her an gözetlendiğini bildiklerini ve gözetlenmedikleri anlarda da kendi davranışlarını kontrol ettiklerini belirtmektedir. Disiplinsel iktidar normal ve anormal arasındaki tanımlamalara dayalı olarak bireylerden beklediği davranışları tanımlamaktadır. Bireyler dışlanmamak ve anormal sınıfına dâhil olmamak için davranışlarını şekillendirmektedir. Karşılığında bir ödül-ceza sistemi içinde çeşitli yaptırımlara maruz kalmaktadır. Foucault (1992, 2019) disiplini her şeyden önce bir dağıtım sanatı olarak tanımlamaktadır. Disiplin, mekânı ayrıştırılabilen tüm unsurlarıyla parçalamaktadır. Bireyleri ve eylemleri tekilliklere indirgeyerek konumlarını belirlemekte böylece denetimin dışında kalan ve gözden kaçan hiçbir oluşuma izin verilmemektedir.

Foucault'ya (1992) göre disiplinsel iktidarın bir diğer uygulaması faaliyetlerin denetimidir. Zaman kullanımı, zamanın bölümlere ayrılması, eylemin zamansal yoğunlaşması, kesinlik ve düzenlilik iktidarın temel özellikleridir. Birbirini izleyen faaliyetler diziler haline getirilmekte ve zamanın her anına müdahale edilmektedir. Zamanın ve faaliyetlerin birikimli hale getirilmesiyle bireyler vardıkları nihai mertebeye göre değerlendirilmektedir. Böylece iktidarın lehine kullanılabilen nesnelere dönüşmektedirler.

Disiplinsel iktidar tüm bu uygulamalarının sonucunda uyguladığı sınav tekniği ile hiyerarşik gözetim ve normalleştirici yaptırım tekniklerini birleştirmektedir. Sınav, disiplinsel iktidar için adeta ayinsel bir önem taşımaktadır. Bireylerin mertebelerini belirlemede, faaliyetlerin kontrolünde ve ödül ve ceza mekanizmasının işletilmesinde en önemli araç sınavdır (Foucault, 1992). İktidar sınav aracılığıyla kategoriler belirlemekte, ortalamalar ve ölçütler saptayarak ayrıştırıcı bir alan yaratmaktadır. Sınav uygulaması toplumsal hiyerarşileri meşrulaştıran bir araçtır. Bu meşrulaştırmanın kabulü için tasarlanan ve bunu daha açık bir şekilde hissettiren başka bir araç yoktur (Bourdieu, 2015).

Modern toplumlarda yukarıda bahsedilen iktidar teknikleri resmî kurumlar aracılığıyla uygulanmaktadır. Okullar, hastaneler, atölyeler, kışlalar ve hapishaneler iktidarın uygulandığı en temel toplumsal yapılardır. Bu kurumların her birinin amacı ve işleyişi farklı olsa da temelde disiplinsel iktidara dayalı olarak işleyen yapılara dönüşmüşlerdir. Okul, hastane ve hapishane kurumlarında mimari yapı oldukça benzerdir (Foucault, 1992; Althusser, 2014). Bölümlere ayrılmış binalar, çitlerle çevrili bir alan,

kameralar ve görevliler ile aralıksız gözetleme bu kurumların en göze çarpan yönleridir. Yeteneklerine, özelliklerine ve görevlerine göre ayrıştırılmış insanlar bu kurumlarda sıkı bir düzen içinde bulunmak zorundadır. Dolayısıyla iktidarın bakışından kaçan hiç kimse ve hiçbir an kalmamaktadır.

Çağdaş kapitalist toplumlarda iktidarın uygulandığı başlıca ideolojik devlet aygıtlarından biri eğitimdir (Marshall, 1999; Althusser, 2014). Eğitim, ideolojik, siyasi ve ekonomik alan ile doğrudan ilişkilidir (Apple, 2012). Dolayısıyla toplumsal sistemde var olan iktidar ilişkileri eğitim sisteminde de sürmektedir. Eğitim, iktidar ilişkilerinin yasalaşmasıdır. İster katılımcılar arasındaki ilişkilerin inşasında ister kendilik inşasında veya bilginin inşasında olsun, eğitim normalleştirme, gözetim gibi yasalaştırma yoluyla ilerlemektedir. Eğitimde bu tür iktidar teknikleri kaçınılmazdır (Gore, 2002).

Egemen ideoloji iktidarını öğrenciler üzerinde uygularken bunu öğretmenler üzerinden yapmaktadır. Öğretmenler hem yöneticiler hem de öğrencilerle girdikleri ilişkilerde iktidarı kullanan ve üzerinde iktidar uygulanan öznelerdir. Toplumsal emek gücü üretenler olarak öğretmenler, sermayenin devamlılığı ve büyümesi için bütün toplumsal evrenin dayandığı tek canlı metanın toplumsal üretiminden sorumludur (Rikowski, 2000, 2011). Kapitalist sistemde emek gücünü şekillendirme ve geliştirmedeki sorumluluğu nedeniyle öğretmenler en tehlikeli işçiler olarak görülmektedir. Emek gücü niteliğinin bekçileri (Hill, 2003) rolüyle öğretmenler, öğrencileri beceriler, yetenekler, bilgi ve kişisel niteliklerle donatmaktadırlar.

Kapitalist dünya düzeniyle birlikte öğretmenlerin emek süreçleri daha fazla denetim altına alınmakta ve öğretmenliğin dönüştürücü potansiyeli yok olmaktadır. Özel bir emek biçimi olarak tanımlanan öğretmenlik, tüm toplumsal özelliklerinden soyutlanarak toplumsal olarak ona yüklenen anlamı kaybetmektedir (Buyruk, 2015). Bu süreçte emeklerine yabancılaşan öğretmenler mesleğin özerkliğini ve kontrolünü kaybetmektedir. İktidar, eğitim üzerindeki baskı ve etkisini artırma amacına ulaşmada önemli bir araç olarak öğretmenlik mesleğine müdahale etmektedir. Bunun sonucu olarak öğretmenin özgürlük alanı daralmakta ve özgünlüğü ortadan kalkmaktadır (Ural, 2003). Küresel düzeyde yaşanan gelişmelere paralel olarak eğitimde yaşanan dönüşüm, mesleğin saygınlığının aşınması, vasıfsızlaştırılması, teknisyenleştirilmesi gibi sonuçlar doğurmuştur (Yıldız & Ünlü, 2014).

Eğitimde iktidar ilişkileri incelenirken başlangıç noktası hangi özgül pratiklerin iktidar ilişkilerini hayata geçirdiği sorusu olmalıdır (Gore, 1995). Eğitimde iktidar ilişkileri büyük oranda yasal düzenlemelere dayanmaktadır. Yeni eğitim reformları, iktidarı ve hegemonyayı uygulamanın bir aracı olarak hizmet etmektedir. Öğretmenlik mesleğini modernize etmek amacıyla yapılan reformlar öğretmeni düşünen, dönüştüren, tepki veren bir özneden çok bir teknisyen olarak yapılandırmaktadır (Maguire, 2002; Ural, 2020a). Öğretmenlik "yeni profesyonalizm" kavramı çerçevesinde yeniden tanımlanmakta, öğretmenler performans yönetimi teknikleri ile yönlendirilmektedir (Ünal, 2005a).

Bu bağlamda değerlendirilebilecek yasal düzenlemelerden sonuncusu, 2022 yılında yürürlüğe konulan Öğretmenlik Meslek Kanunu'dur. İlk olarak 2005 yılında yürürlüğe konan öğretmenlik kariyer basamakları (Resmî Gazete, 2005) uygulamasına ilişkin ilk sınav uygulaması, 2006 yılında yapıldıktan sonra davalar açılmış ve kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi (2008) tarafından iptal edilmiştir. Daha sonraki yıllarda uygulama devam etmemiş ve yönetmelik uygulanmamıştır. 2022 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile uygulama tekrar başlamıştır. Son olarak 2023 yılında Anayasa Mahkemesi Kanun'un 'uzman ve başöğretmenlik için mesleki gelişim alanlarında öngörülen asgari çalışmaları tamamlamış olmak' ifadelerinin iptaline karar vermiştir.

Ülkemizde neoliberalizmin topluma ve kurumlara yayılmasındaki en önemli taktiği tekrarlanan politika değişiklikleri olmuştur. Neoliberal ideallerin sistemli olarak yeniden şekillendiği bir zamanda yaşadığımız söylenebilir (Toran & Toprak, 2020). Eğitim Sistemimiz öğretmenlerin düzenli kontrolünü vurgulayan kültürel bir dönüşümden geçmektedir. Bu değişimi yaratan, eğitimin piyasalaştırılmasını savunan, eğitimi kişisel ve özel bir çaba olarak tanımlayan neoliberal ideolojidir. Bu ideoloji, yeni disiplin mekanizmaları ve standartlaştırılmış testlerin sürekli kullanılmasıyla öğretmenleri sistematik olarak kontrol etmektedir (Toprak, 2014).

Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022), öğretmenlere, neoliberalizmin öğretmen imgelemine uygun yeni bir kimlik kazandırma sürecine hizmet eden bir araç olarak değerlendirilebilmektedir. Neoliberal politikalarla dönüştürülmeye çalışılan öğretmenlik, mesleki faaliyetleri profesyonel standartlar, performans göstergeleri ve verimlilik gibi dışsal hesap verebilirlik mekanizmalarıyla ölçülen bir meslek elemanına dönüştürülmeye çalışılmaktadır (Ünal, 2005b). Meslek kanununun her bir maddesi bu dönüşümün izlerini taşımaktadır.

Eğitim sistemi ulusal ve uluslararası boyutta büyük sistemlerin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla bu sistemlerden ve küresel yapılardan bağımsız olarak ele alınmamalıdır. Eğitim sisteminde yaşanan hiçbir değişim ve reform sosyal olgulardan bağımsız ele alınmamalıdır. Toplumsal yapıyı şekillendiren bu olgulardan belki de en önemlisi iktidar olgusudur. İktidar ilişkileri, küresel ilişkilerde açığa çıkan makro boyuttan, bireylerin günlük etkileşimlerinde görülen mikro boyuta kadar, yaşamın ve insan ilişkilerinin olduğu her yerde varlığını sürdürmektedir. Elbette toplumsal yapılar içindeki önemi nedeniyle eğitim sisteminde görülen iktidar ilişkileri de tüm toplumu ilgilendiren sonuçlar doğurmaktadır.

Eğitim sisteminin en önemli öznelerinden öğretmenlerin iktidar ilişkilerindeki konumları incelenmeye değer sonuçlar barındırmaktadır. Bireylerin mesleki yaşamlarında içinde bulundukları iktidar ilişkilerini fark etmeleri kolay değildir. Dolayısıyla öğretmenler de mesleklerini icra ederken maruz bırakıldıkları yasal düzenlemelerin arkasında yatan gerçekleri fark etmeyebilirler. Öğretmenlik Meslek Kanunu aracılığıyla yaşayacakları mesleki dönüşümü fark etmeleri ve müdahale etmeleri için bu kanunun derinlemesine tartışılıp çözümlenmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun öğretmenler üzerinde disiplinsel iktidar kurma süreci açısından çözümlenmesi bu araştırmayı gerekli kılmaktadır. Bu açıdan bu araştırmanın, literatürdeki özgün çalışmalardan biri olması yönüyle alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın verileri; Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022), Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği (2022) ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) basın açıklamaları ve duyuru metinleri ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de 2022 yılında çıkarılan Öğretmenlik Meslek Kanunu'nu öğretmenler üzerinde disiplinsel iktidar kurma süreci açısından çözümlemektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Nitel olarak tasarlanan bu araştırmada, Foucaultcu eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, Michel Foucault'nun konuya ilişkin görüşleri başlangıç noktası olarak alınarak Öğretmenlik Meslek Kanunu ve ilişkili metinler eleştirel bir analize tabi tutulmuştur. Eleştirel söylem analizi; iktidar, hegemonya, güç ve sınıfsal farklılıklar gibi alanlarda yapılan araştırmalar için kullanılan nitel bir yaklaşımdır (Howarth & Griggs, 2016). Eleştirel söylem analizi araştırmaları, eğitim sistemindeki güçlü söylemleri ortaya çıkararak eğitimsel tartışmalara müdahale etme potansiyeli barındırmaktadır. Eleştirel söylem analizi kullanılan çalışmalar, bireylerin rutin sorunlara ve uygulamalara farklı açılardan bakmalarına yardımcı olabilmektedir (Rogers, 2011). Foucault'nun iktidar analizi, iktidarın uygulanmasının mikro süreçlerini ele alan çalışmaların üretilmesini teşvik etmesiyle eleştirel söylem analizine katkı sunmaktadır (Fischer, 2009).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Dokümanlar nitel araştırmalar için önemli veri kaynaklarıdır. Doküman analizi, araştırılan olgular hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmada kullanılan dokümanlar araştırmanın amacına uygun olarak belirlenmiştir. Araştırma verileri, Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022), Aday Öğretmenlik Ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği (2022) ve MEB'in basın açıklamaları ve duyuru metinlerinden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin tamamı Millî Eğitim Bakanlığının sitesi üzerinden edinilmiştir. Araştırmada kullanılan dokümanların tamamının resmî belgeler olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada kullanılan verilere ilişkin veriler tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. *Araştırma Verilerine İlişkin Bilgiler*

Belge	Başlık	İnternet adresi
Kanun	Öğretmenlik Meslek Kanunu	https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar-/2023_07/17111538_OYretmenlik_Meslek_-Kanunu.pdf
Yönetmelik	Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği	https://oygm.meb.gov.tr/www/mevzuat/ic-erik/1103
Yönerge	Öğretmenlik Kariyer Basamakları Mesleki Gelişim Çalışmaları ve Eğitim Programına İlişkin Yönerge	https://oygm.meb.gov.tr/www/mevzuat/-icerik/1103
Sınav duyurusu	Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik Eğitim Programı ile Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınav Duyurusu	https://oygm.meb.gov.tr/www/uzman-ogretmenlik-ve-basogretmenlik-egitim-programi-ile-ogretmenlik-kariyer-basamaklari-yazili-sinav-duyurusu/icerik/988
Sınav kılavuzu	Öğretmenlik kariyer basamakları yazılı sınavı uygulama kılavuzu	https://cdn.eba.gov.tr/icerik/2022/kariyer_basamaklari/ogretmenlik_kariyer_basamaklari_yazili_sinavi_uygulama__kilavuzu.pdf
Basın açıklaması	Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınavı tamamlandı. 19 Kasım 2022	https://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi/haber/28208/tr
Basın açıklaması	Basın açıklaması 11 Kasım 2022	https://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi/haber/28129/tr
Duyuru metni	Uzman ve başöğretmenlik sertifikaları e-devlet üzerinden alınabilecek	https://www.meb.gov.tr/meb_haberindex.php?dil=tr
Duyuru metni	Cumhurbaşkanı Erdoğan, uzman ve başöğretmen unvanı almaya hak kazanan öğretmen sayılarını açıkladı	https://www.meb.gov.tr/meb_haberindex.php?dil=tr
Duyuru metni	Uzman öğretmen eğitimlerine ek süre verildi	https://www.meb.gov.tr/meb_haberindex.php?dil=tr
Duyuru metni	Uzman ve başöğretmenlik eğitimleri başladı	https://www.meb.gov.tr/meb_haberindex.php?dil=tr
Duyuru metni	Uzman ve başöğretmenlik eğitim programlarına başvurular 1 Haziran'da başlıyor	https://www.meb.gov.tr/meb_haberindex.php?dil=tr

Tabloda görüldüğü gibi araştırma verileri Öğretmenlik Meslek Kanunu ve ilgili yönetmelik ve yönergeler başta olmak üzere konu ile ilgili bakanlığın tüm duyuru ve basın açıklamalarından oluşmaktadır.

Veri Analizi

Araştırmada kullanılan dokümanların analizi, Yıldırım ve Şimşek'in (2021) Forster'den (1995) aktararak önerdiği şekilde beş aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak tüm dokümanlara ulaşılmış ve orijinallikleri kontrol edilmiştir. Tüm verilere bakanlığın resmî sitesinden ulaşılmıştır. İlgili tüm yazılı dokümanların eksiksiz olarak toplanmasına dikkat edilmiştir. Tüm dokümanlara ulaşılmasının ardından veriler detaylı olarak incelenmiş ve birbirleriyle ilişkisi de dikkate alınarak okunmuştur. İlgili tüm dokümanlar örneklem alınmadan tümüyle analize dâhil edilmiştir. Okunan verilerin analizi Michel Foucault'nun iktidar çözümlemeleri ve ilgili alanyazına uygun olarak yapılmıştır.

Verilerin analizi, Willig'in (2008) Foucaultcu söylem analizi için tanımladığı 6 temel analiz aşamasına uygun olarak yapılmıştır. Buna göre ilk basamak *söylemsel yapılar*dır. Bu aşamada söylemsel nesnelerin inşa edilme biçimlerine odaklanılmıştır. Bu araştırmada söylemsel nesne *iktidardır*. Bu nedenle ilk aşamada veri setinde iktidarı çağrıştıran tüm noktalar işaretlenmiştir. İkinci aşama *söylemler*dir. Bu aşama iktidarın daha geniş söylemler içinde nasıl konumlandığına odaklanılmıştır. Üçüncü aşama *eylem yönelimi*dir. Bu aşama, iktidarı inşa eden söylemlerin işlevinin ne olduğuna, bununla ne amaçlandığına ve diğer yapılarla nasıl bir ilişkisi olduğuna odaklanılmasını ifade etmektedir. Dördüncü aşama *konumlandırmalar*dır. Bu aşamada söylemsel nesnenin (iktidarın) inşa edildiği söylemlerin sundukları özne konumlarına odaklanılır. Beşinci aşama *uygulama*dır. Bu aşama, söylem ve pratik arasındaki ilişki ile ilgili olduğundan söylemsel yapıların, özneleri belirli şekillerde konumlandırarak hangi eylem olasılıklarını ortaya çıkardığına odaklanılmıştır. Altıncı aşaması *öznellik*tir. Son aşamada söylem ve öznellik arasındaki ilişki incelenmiştir. Söylemler, dünyayı belirli görme biçimlerini ve dünyada belirli olma biçimlerini mümkün kılarak sosyal gerçeklikleri inşa etmektedirler. Bu aşamada, çeşitli özne konumlarından nelerin deneyimlenebileceği ile ilgilenilmiştir.

Analizler sonucunda, disiplinsel iktidarın temel araçlarından olan hiyerarşik gözetim, normalleştirici yaptırım ve sınav temaları ortaya çıkmış ve veriler bu şekilde sunulmuştur. Bu temalar altında oluşturulan

kategorilere göre veriler kodlanmıştır. Verilerden elde edilen bulgular sistemli bir şekilde kullanılmıştır.

Geçerlik, Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğinin sağlanması için çeşitli önlemler alınmıştır. Öncelikle verilerin orijinalliği kontrol edilmiş ve resmi evraklar kullanılmıştır. Dokümanların kullanılmasından dolayı herhangi bir kurum veya kişinin zarar görmesi veya çıkar sağlaması gibi bir durum oluşmaması sorgulanmıştır. Dokümanlar araştırmanın amacına uygun olarak kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları incelendiğinde Öğretmenlik Meslek Kanunu aracılığıyla uygulanan iktidar teknikleri üç tema altında toplanmıştır. Aşağıdaki tabloda tema ve kategoriler sunulmuştur.

Tablo 2. *Tema ve Kategoriler*

Temalar	Kategoriler
Hiyerarşik gözetim	Kariyer basamakları
	Maaş farkları
	Hizmet derecesi verilmesi
	Hizmet yılı koşulu
Normalleştirici yaptırım	Ödüllendirme
	Cezalandırma
	Faaliyetlerin denetimi
Sınav	Sınav puanı ile değerlendirme
	Sınava katılım koşulları

Tabloda sunulduğu gibi, hiyerarşik gözetim temasında, kariyer basamakları, maaş farkları, hizmet derecesi verilmesi, hizmet yılı koşulu kategorilerine; normalleştirici yaptırım temasında ödüllendirme, cezalandırma ve faaliyetlerin denetimi kategorilerine; sınav temasında sınav puanı ile değerlendirme ve sınava katılım koşulları kategorilerine ulaşılmıştır.

Hiyerarşik Gözetim

İktidarın gözetim tekniği, bireylerin kendilerini izleyen bir bakış olmadığında da sürekli izlendiklerini bildikleri bir mekanizma olarak çalışır. Bireyleri sürekli gözetim altında tutan iktidar, birey veya toplulukları bir yığın olarak izlemek yerine onları hiyerarşik bir yapı içinde kontrol eder. Öğretmenlik Meslek Kanunu (2022) ile uygulanan kariyer basamakları sistemi de öğretmenlerin hiyerarşik gözetime tabi tutulmasına olanak tanımaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun 3. maddesinde öğretmenlik; aday öğretmen, öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere 4 kariyer basamağına ayrılmıştır. Öğretmenlik mesleği hiyerarşik bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bu uygulama ile öğretmenler eşit iş karşılığında farklı ücretler almaktadırlar. Her bir kariyer basamağı için farklı ücretlendirmeler yapılmıştır. Aday Öğretmenlik Ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği'nin (2022) 27. maddesinde uzman ve başöğretmen unvanı alan öğretmenlere unvanlar için öngörülen eğitim öğretim tazminatı ödeneceği belirtilmiştir. Öğretmenlerin ulaştığı her bir mertebe karşılığında ödül sunulmuştur. Foucault'nun iktidar analizinde mertebelere ayırma ve dağıtım disiplinsel iktidarın en temel tekniklerinden biridir. Böylece bireylerin nereye yerleştirileceği ve onlardan ne beklendiği net olarak bilinecektir. Öğretmenler her bir mertebe için kendilerinden bekleneni bilmekte ve bu mertebelere ulaşmaya çalışmaktadırlar.

İktidarın uyguladığı hiyerarşik gözetim tekniğinin bir diğer uygulaması hizmet derecesi farklılıklarıdır. Uzman ve başöğretmenlik unvanlarının her biri için bir hizmet derecesi verilmektedir (Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği, 2022, Madde 27). Hizmet dereceleri öğretmenliği hiyerarşik hale getiren bir iktidar tekniği olarak uygulanmaktadır. Her bir kariyer basamağında öğretmenlerin maaşlarında artış yapılmaktadır. Her bir basamak için öğretmen maaşları kademeli olarak artmaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu 6. Maddesine göre kariyer basamaklarının her biri 10'ar yıllık hizmet sürelerine bölünerek hiyerarşik olarak denetlenmektedir.

Normalleştirici Yaptırım

Normalin ve standardın belirlenmesi olarak tanımlanan normalleştirme ile öğretmenlere çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Normali tanımlayan kriterlere uyan öğretmenlere sertifika ve seminer belgesi verilerek karşılığında ödüller sunulmaktadır (Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği, 2022, Madde 27). Yaptırımları yerine getirmeyen öğretmenler başarısız olarak görülmektedir. Böylece iktidarın sunduğu ödülleri kazanmak için öğretmenler kendi kendini denetlemekte ve davranışlarını ödülü kazanmaya yönelik olarak şekillendirmektedir. Belirlenen eğitim programı ile öğretmenler izlenmekte ve tüm öğretmenlerin programı eksiksiz olarak izlemeleri sağlanmaktadır. Öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükselmek için en az 180 saatlik eğitim programını izlemeleri zorunlu tutulmuştur (Öğretmenlik Meslek Kanunu, Madde 6). Öğretmenlerin çevrimiçi ortamda izledikleri eğitimlerin tamamlanıp tamamlanmadığı sistem üzerinden takip edilmektedir. Öğretmenler sürekli olarak izlendiklerinin farkında olarak belirlenen bu standart programı izlemek zorunda bırakılmıştır. Standartlaşma; hedeflere yönelmeyi, kendisine dayatılan koşullara ve dışarıdan belirlenen standartlara uymayı, denetlenebilirliği artırmaktadır (Ünal, 2005a).

Kriterlerden bir diğeri olan mesleki gelişim çalışmaları ile öğretmenlerin mesleğe başladıkları andan itibaren yıllar içindeki tüm faaliyetleri sıkı bir gözetime tabi tutulmakta ve bir yaptırım olarak sınav öncesi karşılarına çıkmaktadır. Öğretmenlerin mesleki çalışma kriterini karşılayabilmesi için üç çalışma alanından en az ikisinden birer çalışma yapmaları gerekmektedir (Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği, 2022, Madde 12). Belirlenen çalışmaları birçoğu yönetim görevleri ve öğretim dışı faaliyetlerden oluştuğu halde öğretmenlerin bu faaliyetlere katılımı yaptırım olarak karşılarına çıkmaktadır. Yasal düzenlemelerin bakanlık tarafından öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacak bir müjde olarak (MEB, 2022a) sunulması da normalleştirici yaptırım uygulandığının göstergesidir. Oysa öğretmenlik mesleği, branşları ve öğretim faaliyetleri ile ilgisi olmayan kriterlerin başarı kriteri olarak dayatılmasının öğretmenlerin mesleki gelişimine bir katkısı bulunmamaktadır. Belirlenen normalleştirici yaptırımların hiçbiri öğretmenlerin sınıf içinde öğrenciyle etkileşimlerini ve öğretim faaliyetlerini değerlendirmeye yönelik değildir. Yönetimde görev almış olmak, zümre başkanlığı yapmış olmak, kurullarda görev almak gibi kriterler öğretmenlerin mesleki niteliğini anlamaktan uzak kriterlerdir.

Sınav

Öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükselme başvuru kriterlerinin tamamının değerlendirilmesinin sonucunda, tüm gözetim ve normalleştirme uygulamalarını kapsayan sınav uygulanmaktadır. Yapılan çoktan seçmeli sınav sonucunda yeterli puanı alan öğretmenler uzman ve başöğretmen olmaya hak kazanmaktadır (Öğretmenlik Meslek Kanunu, Madde 6c). Öğretmenler sınav puanlarına göre başarılı- başarısız olarak ayrıştırılmaktadır. Foucault'nun (1992) iktidar analizinde tüm iktidar süreçlerinin en kapsamlı hali, adeta ayinsel bir anlam yüklenen sınavdır. Sınav disiplinsel iktidarın etkili tekniklerinden biridir. Sınav sonucunda alınan puan ile normal olan tanımlanırken sınava girmeyen veya yeterli puanı almayan öğretmenler başarısız ve normalin dışındaki olarak gösterilmektedir. Sınav ile öğretmenlerin niteliğinin ölçüldüğü iddia edilse de öğretim süreciyle çoktan seçmeli sınav arasında bağlantı bulunmamaktadır. Yapılan sınavın kapsamı öğretmen niteliğini belirlemekten uzaktır.

Öğretmenlik Meslek Kanunu ile öğretmenler üzerinde her zamankinden daha sıkı bir denetim ve gözetim uygulanabilmektedir. Öğretmenlerin her bir faaliyeti kayıt altına alınmakta, her bir uygulamanın bir puan veya ödül karşılığı olmaktadır. Meslek Kanunu'nun getirdiği yaptırımlar ile öğretmenlerin hiçbir adımı iktidarın bakışından kaçamamaktadır. Foucault'nun (1992) disiplinsel iktidar analizinde açıkladığı gibi bireyler her an izlendiklerini bilmekte ve buna göre davranmaya şartlandırılmaktadır. Meslek Kanunu ile belirlenen diğer tüm uygulamalar sınav ile güçlendirilmektedir. Ödül-ceza sistemiyle öğretmenlerin davranışları yönetilmektedir.

Uzman ve başöğretmen statüsü kazanan öğretmenlerin maaşlarında belli oranda artış yapılması kanun ile karara bağlanmıştır. Sırasıyla öğretmen, uzman, başöğretmen maaşları kademeli olarak artmaktadır. Ancak öğretmenlerin statüleri farklılaşsa da görev ve sorumluluklarında bir farklılık bulunmamaktadır. Aynı işi

yapan öğretmenlerin farklı ücret almaları eşit işe eşit ücret ilkesini ihlal etmektedir. Bu durum öğretmenler arasında çatışmaya neden olacağından iş barışına da zarar verebilecektir. Dolayısıyla ayrıştırıcı ve ayrımcı iktidar uygulamaları eğitimin niteliğini iyileştirmek bir yana birçok olumsuzluğa zemin hazırlamaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada iktidar kavramı, Michel Foucault'nun analizlerine odaklanılarak incelenmiştir. Foucault'nun analizi, iktidarın belirli alanlardaki işleyişinin anlaşılmasını sağladığı (Gore, 1995) düşünüldüğünden tercih edilmiştir. İktidarın uygulandığı temel alanlardan biri olan eğitimde iktidar ilişkileri, öğretmenlere veya öğretmenler aracılığıyla işlemektedir. 2022 yılında yürürlüğe giren Öğretmenlik Meslek Kanunu iktidarın meslek üzerindeki otoritesini pekiştirdiği bir araç olarak kullanılmaktadır. Hiyerarşik gözetim, normalleştirici yaptırım ve sınav olmak üzere üç temel iktidar tekniği bu kanun aracılığıyla uygulanmaktadır. Öğretmenlik hiyerarşik olarak mertebelere ayrılmakta ve bir dizi halinde her bir görevin tamamlanarak bir üst basamağa geçildiği bir gözetime tabi tutulmaktadır. Her bir basamak için tanımlanmış faaliyetlere ilişkin yaptırımlar belirlenmekte ve sonucunda tüm bu iktidar mekanizması bir sınava bağlanmaktadır. Araştırma bulgularına göre, yapılan yasal düzenleme ile iktidarların öğretmenleri disiplinsel iktidar uygulamalarını kullanarak hiyerarşik hale getirilmiş sıkı bir gözetim ağı ile denetim altına alabileceği; normali tanımlayıp bunun dışında kalanı patolojik olarak niteleyebileceği; tüm yaptırımlarını sınav ile bir sonuca bağlayabilecek bir tutum sergileyebileceği sonucuna varılmıştır.

Meslek Kanunu aracılığıyla işleyen iktidar mekanizması öğretmenleri terbiye etmenin aracıdır. Bütün disiplinsel sistemlerde olduğu gibi (Foucault, 1992) bu kanunun merkezinde de bir ceza sistemi işlemektedir. Ödül ve ceza yaptırımları aracılığıyla bir ıslah etme amacı güdülmektedir. Yıldız ve Korkmaz'ın (2023) kapsamlı çalışmalarında değindikleri gibi çoktan seçmeli sınava dayalı bu uygulamaların öğretmenlik mesleği ile bağdaşmayan birçok tutarsızlığı bulunmaktadır. Öğrenme ve sınav ilişkisi planlı bir şekilde kurulmamış, sınav yolu ile kariyer basamaklarında ilerleme durumunun öğrenme süreçlerine yansıyacağına ilişkin herhangi bir kanıt sunulmamıştır.

Öğretmenlik mesleğinin dönüşümü ve çalışma koşullarındaki değişiklikler öğretmenlerin iktidar ilişkileri ağındaki konumunu da değiştirmektedir. Öğretmenlik mesleğinde yaşanan her uygulama ve yeni düzenleme öğretmenler üzerinde iktidarı uygulamanın bir aracı olarak hizmet etmektedir. Öğretmenlik Meslek Kanunu da öğretmenler üzerinde uygulanan iktidarın yeni bir aracıdır. Öğretmenlerin tüm eylem ve etkinlikleri ve eğitimleri sıkı bir şekilde gözlenmekte ve yaptırımlar uygulanmaktadır. Ancak iktidarın olduğu her yerde direniş de vardır. İktidar ilişkilerinde yöntem ne olursa olsun direniş kaçınılmazdır (Foucault, 1992; Gore, 2002). Öğretmenler yalnızca iktidarın hedefi değil aynı zamanda iktidara direnen öznelerdir. İktidar ilişkileri tek taraflı bir kavram değildir, tahakküm ve direnişi bir arada barındırmaktadır. Öğretmenler, Meslek Kanunu'nu koşulsuz kabul etmemiş ve çeşitli şekillerde tepki vermişlerdir. Boykot çağrıları ve iş bırakma eylemleri yapılmış (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası [Eğitim-Sen], 2022; Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası [Eğitim-İş], 2022), bazı öğretmenler derse girmeyerek eylem yapmış (Eğitimciler Birliği Sendikası [Eğitim-Bir-Sen], 2022), davalar açılmış (Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası [Türk Eğitim-Sen], 2022), medyaya birçok eleştiri yansımıştır (Evrensel, 2022; Haber Global, 2022). Öğretmenlerin yüzde 95'i kariyer sistemine başvurmuştur. Öğretmenlerin bir kısmı çeşitli sebeplerle başvuru yapmamıştır. Eğitimlerin tamamlanma oranı ise %98'dir (MEB, 2022b).

Meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşlerine başvuran araştırmalar göstermiştir ki yapılan düzenleme; sorunlu sınıflandırma yapısı ile ayrıştırıcı bir mekanizma olarak algılanmakta (Altan & Özmusul, 2022), dikey hareketliliğe dayalı ayrıştırma ve yükselmelerin sınava bağlanmış olması öğretmenler tarafından eleştirilmekte (Gül & Güngör, 2022), öğretmenler liyakat, eşitlik, adalet konusunda kaygılanmakta (İş & Birel, 2022), uygulanan eğitimin ve sınavın mesleki gelişime katkı sağlamayacağı düşünülmektedir (Özdemir ve diğerleri, 2022). Öğretmenler sınav yoluyla öğretmenlik kariyer basamakları oluşturulmasının çalışma barışını bozacağı ve nitelikli genç öğretmenlerin durumunu göz ardı ettiği görüşündedirler (Yıldız & Korkmaz, 2023).

Neoliberal eğitim politikalarının etkisi ile öğretmenlik mesleğinin giderek araçsallaştırıldığı

bilinmektedir (Ural, 2020b; Buyruk, 2013, 2015). Öğretmenlik Meslek Kanunu da bu politikaların bir parçası olarak uygulanmakta ve disiplinsel iktidar süreçleri işletilerek öğretmenler vasıfsızlaştırılmaktadır. Meslek Kanunu aracılığıyla öğretmenlerden beklenen beceriler yeniden tanımlanırken mesleğin dönüşümü de gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlik giderek teknik becerilere hapsedilmektedir. Taylorist bir yaklaşımla yapılan yasal düzenlemeler öğretmenlerin meslekleri üzerindeki inisiyatifini kaybetmelerine ve emeklerine yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Öğretmenlik Meslek Kanunu, neoliberal politikalara paralel olarak verimliliğe, gelişmeye ve tek tipleşmeye de odaklanmaktadır. İktidar teknikleri aracılığıyla öğretmenlerin davranışları ve yetenekleri üzerinde bir kontrol mekanizması işletilmektedir. Öğretmenlik mesleği düşünmeye değil verilen görevi yapmaya odaklanan bir dönüşüme zorlanmaktadır. Meslek kanunu, barındırdığı birden çok yaptırım ile öğretmenlik mesleğini dönüştürürken iktidarın uygulanmasını kolaylaştıran önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Öğretmenlik mesleği, öğretim yöntemleri bilgisinden ibaret bir meslek değildir. Dolayısıyla bu mesleğin niteliğinin çoktan seçmeli sorularla ölçülmesi mümkün değildir. Yapılan yasal düzenlemeler teknik bilgileri ölçmek yerine öğretim süreçlerinin niteliğine odaklanmalıdır. Öğretmenlik için yapılacak düzenlemeler öğretmenleri tektipleştirme, vasıfsızlaştırma ve terbiye etmeyi amaçlamamalıdır. Bunun yerine öğretmenleri sürece dâhil eden ve mesleki problemlerin çözümüne odaklanan, öğretmen özerkliğini destekleyen, özlük haklarını iyileştiren daha demokratik süreçler işletilmelidir. Öğretmenlerin dâhil edilmediği uygulamaların başarıya ulaşması mümkün değildir. Öğretmenler eğitim ile ilgili tüm süreçlerde aktif özneler olarak kabul edilmelidir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Araştırmanın tüm aşamalarında iki yazar eşit katkıda bulunmuştur.

Etik Kurul Kararı: Araştırma, etik kurul izni gerektirmeyen araştırma kategorisindedir.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarları arasında, çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği (2022, 12 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 31833).

Ağın, E. (2022). Michel Foucault'nun çalışmalarında panoptikon, kapatılma ve okul kurumu. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, *20*(79), 64-82.

Altan, M. Z., & Özmusul, M. (2022). Geleceğin Türkiye'sinde öğretmen refahı: Öğretmenlik meslek kanununun kayıp parçası. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, *4*(1), 24-42.

Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (A. Tümertekin, Çev.). İthaki.

Anayasa Mahkemesi (2008, 21 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 27173).

Apple, M. W. (2012). *Eğitim ve iktidar* (B. Ergin, Çev.) (2.baskı). Kalkedon.

Bourdieu, P. (2015). *Pratik nedenler eylem kuramı üzerine* (H. U. Tanrıöver, Çev.) (2.baskı). Hil.

Buyruk, H. (2013). Emek süreci kuramı bağlamında öğretmen emeğinin dönüşümüne dair bir çözümleme. *Praksis, (33),* 61-87.

Buyruk, H. (2015). *Öğretmen emeğinin dönüşümü*. İletişim.

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, (2022). *Öğretmenler ÖMK, ücret eşitsizliği ve mesleki ayrımcılığa karşı iş bıraktı.* https://egitimsen.org.tr/ogretmenler-omk-ucret-esitsizligi-ve-mesleki-ayrimciliga-karsi-is-birakti/

Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası. (2022). *İş bırakma eylem kararı*. https://www.egitimis.org.tr/files/hukuk/dilekce/63527caa943d4.pdf

Eğitimciler Birliği Sendikası. (2022). *Meslek kanununda değişiklik yapılması taleplerine duyarsız kalınmasına karşı eylem kararı aldık.* https://www.ebs.org.tr/manset/5691/meslek-kanununda-degisiklik-yapilmasi-taleplerine-duyarsiz-kalinmasina-karsi-eylem-karari-aldik

Evrensel (2022). *Öğretmenler ücret eşitsizliği ve mesleki ayrımcılığa karşı iş bıraktı*. https://www.evrensel.net/haber/473727/ogretmenler-ucret-esitsizligi-ve-mesleki-ayrimciliga-karsi-is-birakti

Fischer, R. M. B. (2009). Foucault's challenges to critical theory in education. In M. W. Apple, W. Au & L. A. Gandin (Eds.), *The Routledge international handbook of critical education* (pp.204-219). Routledge.

Foucault, M. (1992). *Hapisanenin doğuşu* (M.A. Kılıçbay, Çev.). İmge.

Foucault, M. (2011). *Entelektüelin siyasi işlevi* (I. Ergüden & O. Akınhay & F. Keskin, Çev.). Ayrıntı.

Foucault, M. (2019). *Özne ve iktidar* (I. Ergüden & O. Akınhay, Çev.). Ayrıntı.

Gore, J.M. (1995). On the continuity of power relations in pedagogy. *International Studies in Sociology of Education*, 5(2), 165-188. https://doi.org/10.1080/0962021950050203

Gore, J.M. (2002, December 2-5). *Some certainties in the uncertain world of classroom practice: An outline of a theory of power relations in pedagogy*. Annual Conference of the Australian Association for Research in Education, Brisbane. https://www.aare.edu.au/publications/aare-conference-papers/show/3467/some-certainties-in-the-uncertain-world-of-classroom-practice-an-outline-of-a-theory-of-power-relations-in-pedagogy

Gramsci, A. (1986). *Hapishane defterleri, seçmeler* (K. Somer, Çev.). Onur.

Gül, İ., & Güngör, C. (2022). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(3), 1098-1123. https://doi.org/10.33711/yyuefd.1090770

Haber Global (2022). *Kılıçdaroğlu öğretmenlere boykot çağrısını yineledi*. https://haberglobal.com.tr/gundem/son-dakika-kilicdaroglu-ogretmenlere-boykot-cagrisini-yineledi-bu-sinava-girerseniz-iflah-olmazsiniz-198243

Hill, D. (2003). Global neo-liberalism, the deformation of education and resistance. *Journal for Critical Education Policy Studies, 1*(1), 1-32.

Howarth, D., & Grıggs, S. (2016). Discourse analysis, social constructivism and text analysis: A critical overview. In H. Keman and J. Woldendorp (Eds.). *Handbook of research methods and applications in political science (pp. 400-419)*. EdwardElgar.

İş, A., & Birel, F. K. (2022). Öğretmenlik meslek kanununa ilişkin öğretmen görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences, 21*(84), 1967-1990. https://doi.org/10.17755/esosder.1141748

Maguire, M. (2002). Globalisation, education policy and the teacher. *International Studies in Sociology of Education, 12*(3), 261-276. https://doi.org/10.1080/09620210200200093

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (Osman Akınhay-Derya Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2022a). *Uzman öğretmen eğitimlerine ek süre verildi*. http://www.meb.gov.tr/uzman-ogretmen-egitimlerine-ek-sure-verildi/haber/27508/tr

Millî Eğitim Bakanlığı. (2022b). *Cumhurbaşkanı Erdoğan uzman ve başöğretmen unvanı almaya hak kazanan öğretmen sayılarını açıkladı*. https://www.meb.gov.tr/cumhurbaskani-erdogan-uzman-ve-basogretmen-unvani-almaya-hak-kazanan-ogretmen-sayilarini-acikladi/haber/28280/tr

Öğretmenlik Meslek Kanunu. (2022, 14 Şubat). Resmî Gazete (Sayı: 31750).

Özdemir, T. Y., Doğan, A., & Demirkol, M. (2022). Öğretmenlik kariyer basamakları hakkında öğretmen görüşleri. *International Journal of Social Science Research, 11*(2), 53-67.

Resmî Gazete. (2005, 13 Ağustos). Öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselme yönetmeliği (Sayı: 25905).

Rikowski, G. (2000). *The battle in Seattle: Its significance for education*. Tufnell Press.

Rikowski, G. (2011). *Marksist eğitim kuramı ve radikal pedagoji* (C. Atay, Çev.). Kalkedon.

Rogers, R. (2011). *An introduction to critical discourse analysis in education*. Routledge

Toprak, Z. (2014). *The transformation of the Turkish education system and the culture of neoliberalism* [Unpublished doctoral thesis]. McGill University.

Toran, M. & Toprak, Z. (2022). Re-imagining society and childhood: An analysis of cultural politics of childhood in Turkey. *Global Studies of Childhood, 12*(4), 359-373. https://doi.org/10.1177/2043610620958188

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası. (2022). *Öğretmenlik Meslek Kanunu'nda yer alan sınav şartının kaldırılması için Danıştay'a başvurduk*. https://turkegitimsen.org.tr/ogretmenlik-meslek-kanununda-yer-alan-sinav-sartinin-kaldirilmasi-icin-danistaya-basvurduk/

Ural, A. (2003). Öğretmenlik paradoksu. M. D. Karslı (Ed.) *Öğretmenlik mesleğine giriş alternatif yaklaşım* (ss. 57-79) içinde. Öğreti Pegem.

Ural, A. (2020a, Aralık 8-10). *Öğretmen rolleri üzerine bir çözümleme*. Al-Farabi-Balasağun-Abai Uluslararası Forumu. Kazak Ulusal Pedagoji Üniversitesi. (pp.44-50). Almati, Kazakistan. https://www.academia.edu/45010845/%C3%96%C4%9Fretmen_Rolleri_%C3%9Czerine_Bir_%C3%87%C3%B6z%C3%BCmleme

Ural, A. (2020b). Öğretmen yeterliklerinin araçsallaştırılması üzerine. *Tebeşir Mektepli Bülten*, 8, 16-16.

Ünal, L. I. (2005a). 'İktisat İdeolojisi'nin yeniden üretim süreci olarak eğitim. *Ekonomik Yaklaşım, 16*(57), 35-50.

Ünal, L. I. (2005b). Öğretmen imgesinde neoliberal dönüşüm. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 3*(11), 4-15.

Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology*. McGraw-Hill Education.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, A., & Korkmaz, N. (2023). *Öğretmenlik meslek kanunu ve kariyer basamakları*. Eğitim- İş.

Yıldız, A., & Ünlü, D. (2014). Metaforlarla öğretmenliğin dönüşümü. *Eleştirel Pedagoji,* (35), 13-20.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

According to Foucault (1992), power, which is a relational concept, is the act of managing behaviors and possible consequences of behaviors. The power that can emerge in every situation where there are human relations at the micro level operates through institutions and states at the macro level. The power that exists in every moment of life is increasingly centralized through state institutions (Foucault, 2019).

Obedient and disciplined individuals who are under constant control are created through power relations, which Foucault (1992) defines as disciplinary power. Disciplinary power is a power that has the function of training. While doing this, it reduces individuals to singularities by separating, analyzing and differentiating, not as a mass. This power mechanism; uses several methods such as hierarchical surveillance, normalizing sanctions, control of activities, distribution and examination.

One of the main ideological state apparatuses in which power is exercised in contemporary capitalist societies is education (Marshall, 1999; Althusser, 2014). Power relations in education are largely based on legal regulations. New educational reforms serve as a means of exercising power and hegemony.

The transformation of the teaching profession and changes in working conditions also change the position of teachers in the network of power relations. Every practice and new regulation in the teaching profession serves as a means of exercising power over teachers. In Türkiye, one of the regulations that can be seen as a tool to implement power relations (Foucault, 2019) is The Teaching Profession Law (2022). With this law, various power techniques were made available. Techniques such as hierarchical career ladders, exam practice, performance indicators, salary differences, and separation are features that fit Foucault's (1992, 2019, 2011) definitions of disciplinary power.

Method

In this qualitatively designed research, the Foucauldian critical discourse analysis method was used. In the research, the Teaching Profession Law and related texts were subjected to a critical analysis, taking Michel Foucault's views as a starting point. The documentation method was used to collect data. Document analysis includes the analysis of written materials containing information about the investigated cases (Yıldırım & Şimşek, 2021). The documents used in the research were determined by the purpose of the research. The research data consists of The Teaching Profession Law (2022), the Candidate Teaching and Teaching Career Steps Regulation (2022), and the press releases and announcement texts of the Ministry of National Education. The analysis of the data was done by Michel Foucault's analysis of power and the relevant literature.

Findings

When the research findings are examined, the power techniques applied through the Teaching Profession Law are grouped under three themes. In the hierarchical surveillance theme, the sub-themes of career ladders, salary differences, assignment of service degrees, and years of service; sub-themes of rewarding, punishment and control of activities in the normalizing sanction theme; in the exam theme, the sub-themes of exam score, evaluation and exam participation conditions were reached. While the skills expected from teachers are redefined through the Profession Law, the transformation of the profession is also realized. Teaching is increasingly confined to technical skills.

Conclusion

Teaching is hierarchically divided into levels and is subject to surveillance, in which each task is completed in a series and passed to the next level. Sanctions related to defined activities are determined for each step, and as a result, all this power mechanism is put to the test. According to the research findings, with legal regulation, the governments can control the teachers with a tight surveillance network that has been hierarchized by using disciplinary power practices; define the normal and characterize the rest as pathological; it has been concluded that teachers can display an attitude that can tie all sanctions to a conclusion with the exam. The Teaching Profession Law also focuses on efficiency, development and uniformity in parallel with

neoliberal policies. A control mechanism is operated over the behaviors and abilities of teachers through power techniques. The teaching profession is being forced into a transformation that focuses not on thinking but on doing the given task. Professional law is used as an important tool that facilitates the application of power while transforming the teaching profession with multiple sanctions. The teaching profession is not just a profession consisting of knowledge of teaching methods. Therefore, it is not possible to measure the quality of this profession with multiple-choice questions. The legal regulations should focus on the quality of the teaching processes instead of measuring technical knowledge. Arrangements to be made for the teaching profession should not aim to standardize, unqualify and discipline teachers. Instead, more democratic processes that involve teachers and focus on solving professional problems should be operated. The applications can't be successful in which teachers are not included. Teachers should be considered active subjects in all educational processes.